

а_1980_004611

НАЦИОНАЛЕН АКАДЕМИЧЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

ЗАСЕДАНИЕ НА ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ

София, 12 февруари 1980 година

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

ДНЕВЕН РЕД	4 стр.
ПРИСЪСТВУВАЩИ	5
ОТКРИВАНЕ	
предс. Дико Фучеджиев	6
ПЪРВА ТОЧКА	
ДОКЛАД	
Крикор Азарян	6
Младен Младенов	8
ИЗКАЗВАНИЯ	
Кирил Неделчев	10
Мирчо Доков	11
Славка Славова	12
ЗАКЛЮЧИТЕЛНО ИЗКАЗВАНЕ	
предс. Дико Фучеджиев	13
ВТОРА ТОЧКА	
ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕПЕРТОАР НА ТЕАТЪРА ЗА СЕЗОНИТЕ 1980-81 и 1981-82 ГОДИНА	
Чавдар Добрев	17
ИЗКАЗВАНИЯ	
Антония Каракостова	26
Филип Филипов	26
Димитър Канушев	29
Владимир Каракашев	31
Васил Стефанов	36
Николай Николаев	40
Гочо Гочев	42
Васил Стойчев	45
Крикор Азарян	47

Банчо Банов	48
Крикор Азарян	49
Чавдар Добрев	51
ЗАКЛЮЧИТЕЛНО ИЗКАЗВАНЕ	
предс. Дико Фучеджиев	51
ЗАКРИВАНЕ	
предс. Дико Фучеджиев	63

ЗАСЕДАНИЕ НА ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ

Стенографски протокол

София, 12 февруари 1980 година

/Открито в 16,10 часа/

- 0 -

Д Н Е В Е Н Р Е Д

1. Приемане на скици за декор и костюми за "Последен срок". Докладва Младен Младенов.
2. Обсъждане на проекторепертоара на театъра за сезони 1980-81 и 1981-82 година на голямата и камерната сцена. Докладва Чавдар Добрев.
3. Разни.

- 0 -

ПРИСЪСТВУВАТ:

Дико Фучеджиев
Чавдар Добрев
Мирчо Доков
Владимир Каракашев
Филип Филипов
Енчо Халачев
Крикор Азарян
Антония Каракостова
Банчо Банов
Александър Григоров
Славка Славова
Васил Стойчев
Николина Лекова
Васил Стефанов
Георги Бакърджиев
Николай Николаев
Крум Табаков
Кирил Неделчев
Гочо Гочев
Рачко Ябанджиев
Димитър Канушев
Младен Младенов

ОТСЪСТВУВАТ:

Юри Ангелов
Маргарита Дупаринова
Ружа Делчева

Виолета Бахчеванова

Георги Черкелов

Любомир Кабакчиев

- 0 -

О Т К Р И В А Н Е

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Другари, откривам заседанието на художествения съвет.

Има ли някакви бележки и допълнения по дневния ред? Няма. Ако има някакви допълнителни въпроси, може да се поставят в точ-ка разни.

Има думата др. Азарян.

П Ъ Р В А Т О Ч К А

КРИКОР АЗАРЯН: Аз в подробности няма да изпадам. Др. Младенов по-подробно ще обясни.

Това, което искам да кажа преди всичко е, че тука на скиците са показани две само от основните положения. Това е през цялата първа част и някъде една трета от втората част. Това е вътрешен разрез на къщата с банята и входа. Това нещо е за последната част. Тези две положения са разделени от един сън. Този сън в периода, когато работехме над пиесата, в подготовката ѝ, написването на драматизацията, възникна от необходимостта, че в съществуващите драматизации един много съществен поетично-фи-лософски пласт, който прави действително голямо това произведе-ние в своя оригинал като повест, в драматизацията беше изпуснат. Този сън, така да се каже преходът от тази обстановка към тази

ще бъде по следния начин - в момента, в който тя казва "искам да умра" и започва един сън - сън на старата, тази къща ще се разпадне, ще си отиде в далечината и ще изчезне и в едно празно пространство ще започнат да се появяват различни фрагменти от това пътуване към смъртта, което в последствие ще се окаже, че е било сън, когато на сутринта тя се довлича пред вратата и застава.

Примерна скица на този сън ние не сме дали, защото както уведомих другаря директор, поради спецификата на този сън ние помолихме да ни сътрудничат в изобразителното решение на този сън братята Райкови от Варна, които имат много богат опит в кукления театър, и защото решихме, че този сън като вид театър трябва да бъде малко по-различен от това, което става дотогава. Ние имахме вече една среща с тях, в петък отново ще дойдат и те са ни обещали до края на месеца, другарю Фучеджиев, да дадат скиците за това нещо.

Това е построено на кръг, който ще отиде в дъното, ще влязат колите и на колите ще бъде сънят, а след това във втората част отново идва тази къща.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Веднага, така ли?

КРИКОР АЗАРЯН: Да, на кръг е решено.

Най-общо казано.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Смесено решение - на кръг и на кули.

КРИКОР АЗАРЯН: Да, комбинирано.

Ние искахме да създадем един образ на тази къща, така да се каже един образ, който да ни асоциира със старата. Или с други думи къщата, тази руска къща, някога едва ли не произведение на изкуството, правена с любов, с резбичките, с детайлите - такива, каквито по руските села ги има много, някакси със заложен народностен гений, тази къща да бъде едва ли не една проек-

ция и на самата стара. Затова във втората част ние я разкриваме докато в първата част повече като бит и функционално използваме сценичната среда.

Това е, което мога да кажа за декорите. За скиците по-ясно, ако може Младен Младенов.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Режисьорът каза за общите неща. Какво може да се добави? Че се търси абсолютно така нареченият реализъм в театъра автентично, даже ако може документално възпроизведе дане и внушение за пълна истинност на това, което става на сцената, с цел да се намери голям контраст после с този фантастичен път към отвъдния свят. И затова така е направено това нещо с фактури, със стари дъски, с външни стени от бели греди, които ще бъдат вече бутафория, но и добре изпилани надявам се, с руска печка, с басмени перденце, с доста употреба на истински дървен материал на разни места.

Във външната фасада ще се разкрие този момент на народно творчество в изработката на къщата.

В рундхоризонта ще търсим пак известна връзка с природата да се видят различни прожекции на облаци, небета, различни състояния - сутрин, по обед, привечер, облачно, мъгливо, ясно и т.н., което е и в звуковата партитура - мучене на крави, селски животни, хлопатари, дрънчене на ведре и пр. и пр.

Тука вече в последната картина, където пиесата завършва с една дълга сцена, в която всички си отиват, бабичката ще се дотътри и ще седне тука най-отпред и остава там неподвижна, централно разположена отзад на къщата, под бялото облаче ей така като жива картинка.

За фантастичната сцена какво общо може да се каже? Вероятно ще бъде на черна камера с рефлексни бои да светят предметите и ще се държим към фолклора - лубока, тези изрисувани пахар

ки и пр. От световната живопис да кажем Шагал носи нещо от това време било и материално неговото творчество. Въобще представите на бабата за отвѣдния свят са подчертано фолклорни, а не религиозни.

Технически това е на кръга, само че отстрани на кръга влизат две платформички допълнително под ъгъл, като клинове от двете страни на кръга, които при сцената - не знам дали сте чели всички - една реплика става, прощават се с къщата, тръгват тези колички настрани, тръгва кръгът назад, обръща се, стига до най-крайно положение, където пък с една завеса се закрива тази къща, а тази завеса да кажем сводообразна с някакъв синджир, който постепенно закрива най-накрая тази централна част, а това стълбище се издърпва на количка назад. Така че се стопява пред очите ни и зад тази преграда във въздуха се показва макет на къщата, който отлита някъде нагоре.

Впечатлението е, че като ѝ каже довиждане, къщата си заминава и си хвърква нагоре, ^{както} по заповед на шуката.

След това къщата се появява, идва напред, но никога не стига толкова напред, защото е на втората част на кръга, остава едно по-широко пространство и да се види тя как самичка седи между небето и земята.

Ами това е.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Както разбирам, това представени на друга сцена не може да се показва.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Всичко може да се показва разбира се, но с компромиси. Но безспорно може. С компромиси и приспособяване по принцип всичко се прави. Където има коли, може да се прави.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Аз за това питам, може ли.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Амфитеатърът има и правени коли.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Никъде няма такива коли като в нашия театър. Това в никой друг театър не може да стане. Такова издърпване назад на кръга няма никъде. Нашият се движи с кола назад. Такава кола няма никъде.

КИРИЛ НЕДЕЛЧЕВ: Аз искам да обясня на художествения съвет, че преди два часа съветът или така да се каже групата на художниците се събра и се занимава със сценографското решение на пиесата. Имаше подробно разискване, беше обяснено от художника какви са намеренията на режисьора и на художника. Това, което предлага, е абсолютно реално за създаване на нашата сцена. Няма никаква опасност сценографията да не може да се реализира на чужда сцена, защото тя е абсолютно възможна, защото описвайки в кръга двете сцени, виждаме фасадата, която е по-назад построена, а предната част, защото в нея има повече израз и повече действие е изведена на преден план при завъртването, и две допълнителни платформи, които се закачат към сценографията.

Това е възможно абсолютно на мъртва сцена с един кръг. Няма нужда кръгът да се движи назад и напред, за да се реализира.

Нашата група на художниците прие това и препоръчва на художествения съвет предложението за сценографското решение като едно добро намерение на израз на пиесата, която се предлага абсолютно точно, с цялата биография на пиесата, с възможностите за едно компактно цялостно представяне на действието, което става едно в друго през цялото време. Намесата на тази чужда стилистика, която ще влезе в пиесата, имам представа за работата на тези двама големи художници от кукления театър във Варна, струва ми се, че ще внесе наистина един момент на едно абсолютно друго отчуждаване от тази реалност на тази пиеса, която е много силна, много нечовешки човешка бих казал, и оня нереален момент

ще се намеси много сериозно и ще обогати намерението на двамата автори на пиесата.

В костюмите ние не виждаме някои неща, които отсъствуват. Отсъствува оня момент, за който говоря, че ще се намеси допълнително. Там има едно друго богатство на хората, които ще се явят като деца, като моменти на виждания в съзнанието на майката, което малко ще изведе в друга категория нещата. Не са показани, но имам чувството, че ние ще ги видим, когато към края на месеца ще ни го покажат това нещо, за да допълним цялата картина на представените проекти.

Групата на художниците препоръчва на съвета приемането на ескизите за сценография.

МИРЧО ДОКОВ: Аз имам един въпрос. Двете представи за интериора трябва да изчезнат във втората част?

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Да.

МИРЧО ДОКОВ: Трябва да се види дали има място да се изтеглят, дали има възможност от двата портала да се изтеглят и как ще се изтеглят. Редно е да се покаже, за да се види дали се осигуряват маневри.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: До къде стига центърът на кръга отпред?

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: При това положение някъде тука.

МИРЧО ДОКОВ: До къде ще тангира. На колко метра от завесата.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: На колко място от първия портал от цимента спира шайбата?

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Кръгът не се върти, докато не се изтегли.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Това върти ли се?

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Не.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: То се изтегля на място, не се върти.

МИРЧО ДОКОВ: Трябва да се изтегли назад, да се изравни

сцената и след това да се изтеглят.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Това са две отделни колички, не колите на театъра.

МИРЧО ДОКОВ: Те не могат да се изтеглят сами, заедно с кръга се изтеглят, защото кръгът не е чист кръг, а той е врязан в сектори.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Тука има канал, в който те са влезли. Те тръгват назад и като напуснат територията на карето, в което се върти кръгът, тогава започва

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Ясно, не нашите коли.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Значи това, което се мисли в групата на художниците, не е баш така, защото кръгът се движи назад, а не се върти.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: И се върти.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Ама върви ли назад или не се движи?

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: А, отива на края, на дъното и се връща.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: А това исках да знам аз. Нищо, няма значение, и това ще стане. Не е чак толкова страшно.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: И там, като стигне края на сцената и се обърне, се скрива.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Където има движение на кръга назад, може да се играе, но където няма, не може да се играе. Нали така? Или не съм те разбрал.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Би могло да се играе с компромис, като само се завърти без да потъне назад.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Няма значение, то винаги, като се пътува, се играе с компромиси досега.

СЛАВКА СЛАВОВА: На мене не ми са ясни тези технически фокуси, които се правят, доколкото са лесни, доколкото са трудни, но рядко се е случвало до такава степен предложени скици да пок-

прият това, което аз съм си мислела за една пиеса, може би защото съм много вътре в пиесата, а може би защото художникът е един от авторите на драматизацията. Много ми харесва! Много! Особено това второто с това облаче отгоре. Много ми харесва. Така отговаря на всичко, на цялата пиеса.

А за костюмите - никакво възражение. Отначало докрай ги погледнах. Мисля си, че друго не може да бъде, че е това.

МИРЧО ДОКОВ: По отношение на материала ако може да чуем, реализацията, как я виждате вие специално фасадата.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Тези дебели външни стени, които представляват къща от трупи. Това са стереопор, отгоре покрити.

МИРЧО ДОКОВ: Ясно, обработка.

КИРИЛ НЕДЕЛЧЕВ: Искам още нещо да добавя. Да не превръща ме нашия художествен съвет в техническа конференция. Има моменти когато някои детайлни неща ние ще ги разглеждаме в техническата конференция. Тука нека да приемаме идеята на спектакъла, да приемем ония неща, които са любопитни или са задължителни за един художествен съвет. А по-късно ние ще имаме време, когато ще седнем, и отново можем да върнем някои въпроси в художествения съвет, когато има нужда те да се решават от художествения съвет.

Но нека да не занимаваме сега художествения съвет как ще направим - каширани или некаширани нещата. Не става дума, че има моменти, в които ние подробно ще се занимаваме с материалите които ще вложим, за икономията, която ще направим, за оценките, които ще направим. Това е наше задължение и наше право.

ЗАКЛУЧИТЕЛНО ИЗКАЗВАНЕ ПО ПЪРВА ТОЧКА

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Друг някой иска ли да се изкаже? Няма. Тогава приключваме.

Както се вижда от изказванията, художественият съвет приема декора и скиците.

Искам да знам кога ще бъде техническата конференция и кога ще бъдат предадени за работа тези неща, кога ще започнат ателиетата да работят.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Предлагам това да стане, след като ателиетата завършат пиесите, които правят сега.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Не, ателиетата са свободни. Ти от това не се ръководи. Искам да знам.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Виждам, че не са свободни фактически.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Виж какво, Младене. Мене ме интересува това. Ти донеси при мене утре и ми кажи "аз съм готов", пък ...

КИРИЛ НЕДЕЛЧЕВ: Нека да дадем една седмица на др. Младенов, за да разгледаме подробно, защото тя е вторият момент, който е също много важен - чертежите и да се направи една техническа конференция.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Кога ще бъде техническата конференция?

КИРИЛ НЕДЕЛЧЕВ: Да се направи една оценка на това колко ще струва всичко, както вече е редно да се прави в театъра. Една седмица ми се струва, че е достатъчно добър срок, за да може да имаме представени чертежи и детайли за една техническа конференция.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Разбира се, ако направим планировъчно веднага.

КИРИЛ НЕДЕЛЧЕВ: Независимо че нямаме ред. Нека да лежи в сейфа за пиесата.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Един прост въпрос поставям тука и безкрайни усложнения!

Младене, както те интересува тебе ателиетата дали са свободни или не?! Аз казах, че искам да ми се каже срок, в който ти ще бъдеш готов. Техническата конференция искам да знам кога е и край.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Пет дена след планировъчна репетиция.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Кога ще бъде планировъчната репетиция? Искам тука техническият директор да ми изясни този въпрос кога ще бъде техническата конференция, кога ще бъде планировъчната репетиция?

МИРЧО ДОКОВ: Утре не можем да я проведем, защото утре сме в Михайловград.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Добре, утре сте в Михайловград. Ига?

МИРЧО ДОКОВО : След обед. Трябва да видя програмата. До края на седмицата.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Защото настъпва един момент, когато режисьорът започва да ми казва: ама закъснява декорът, някога декора и т.н. Затова искам тези неща тука да се кажат. Извинявайте, че повишавам тон, но елементарни въпроси поставям и вие го удряте тука на приказки!

Кой ден ще бъде планировъчната репетиция?

МИРЧО ДОКОВ: Петък или събота.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Петък няма да може. "Унижените и оскърбените" - тежък спектакъл.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Събота след обед.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: В събота.

Искам да знам кога ще бъдат предадени скиците за костюмите в ателиетата да се работят.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Това може да стане по-рано в такъв случай.

КИРИЛ НЕДЕЛЧЕВ: Костюмите, другарю директор, извинявайте че много често взимам думата, днеска на разглеждането се оказа, че можем да ги подберем от гардероба, защото пиесата има нужда от едно костюмно оформление, което да има една патина. Затова може би ние първо трябва да насрочим едно подбиране на костюми в гардеробите. Съжалявам, че го няма Панков, но това пак е въпрос на една техническа конференция. И от там да излезем вече за момента кои нови костюми ще трябва.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Т.е. до 20-и трябва да бъде готово, доколкото разбирам.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: До 20-и ще бъде ли готово?

КИРИЛ НЕДЕЛЧЕВ: Художественият съвет трябва да постави някакъв срок и ние трябва да се подчиним.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Днеска е 12-и. До 20-и ще бъдете ли готови? Това искам да знам.

МИРЧО ДОКОВ: В събота след обед ще направим планировъчния съвет, на 16-и.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Тогава да кажем на 21-и.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: На 21-и всичко ще бъде готово.

ОБАЖДАТ СЕ: Да.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Добре.

Приключваме по този въпрос.

Минаваме към

В Т О Р А Т О Ч К А

от дневния ред. Давам думата на др. Чавдар Добрев да изкаже тук своите съображения, съображенията на литературното бюро за репертоара за двата следващи сезона, съгласно указанията на Комитета за култура.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕПЕРТОАР НА ТЕАТЪРА ЗА
СЕЗОНИТЕ 1980-81 и 1981-82 ГОДИНА

ЧАВДАР ДОБРЕВ: На свое заседание литературното бюро на няколко пъти разглежда двегодишния ни проекторепертоарен план. В началото го бяхме направили репертоар за две години, след това го раздохихме по години, за да придвижим една стъпка напред работите.

Това е един много важен период - отбелязването на 1300-годишнината от основаването на българската държава - и на нас ни се иска основата на репертоара да бъде подчинена на тази задача и тука естествено се включват и националната програма за хармонично развитие на личността със своите етапи Ленин и Константин Философ, както и такива забележителни събития като Дванадесетият конгрес на БКП, 90-годишнината от учредяването на партията и 100-годишнината от рождението на Георги Димитров. Това са основни дати, ^{на} които един национален театър като нашия в една или друга степен не може да не отговори.

На второ място, струва ни се, че тъй като това ще бъде свързано с големи тържества през тези години с посещение на много чуждестранни делегации, с много инициативи в страната, добре е Националният театър да потърси по-обемни, по-мощабни произведения, което не означава просто тържественост, но означава едно проблемно на българската история в нейните разрези на древна и стара история, възраждане, нова история на XX век и съвременност

Това означава търсенето на една такава функционалност, при която глобалните проблеми на националния дух да бъдат и тясно обвързани с дилемите, които решава нашата социалистическа общност. Това принуждава с оглед на една реалност, каквато ние имаме, да се използват не само оригинални пиеси, но и драматизации

на наши класически романи. Аз искам да кажа, че това е една доста масова практика на съветския театър, една практика, от която ние като че ли се отказахме през последните години или поне намалихме темпа, а нашата проза през периода след 9 септември и по-специално романът постигнаха огромни успехи, имаме ярки творби на романното изкуство и преди 9 септември и всичко това може да бъде обвързано с дейността не само на Националния театър разбира се, но и с дейността на другите театри в столицата и в страната.

И така главната насоченост естествено ще бъде към проблеми, свързани, както казах вече, основни движения на националния ни дух.

В същото време, макар и в сравнение с други сезони малко по-намален вид, това е естествено разбира се, ще бъдат представени руската класика и съвременната съветска драматургия. Изявен е нашият стремеж и да представим според възможностите ни драматургията на социалистическите страни. Ще бъде представена и западноевропейската класика и съвременната западна драматургия, като разбира се малко повече място ще им бъде отделено на камерната сцена. Защото на голямата сцена би трябвало, и правилно е, да се решават основните задачи, свързани с 1300-годишнината от основаването на българската държава, докато камерната сцена ни позволява да търсим една справедлива компенсация, едно оправдано балансиране, бих казал даже, може би грубо ще прозвучи, но това е необходимо, на различните критерии, с оглед на които, както на всички е известно, се съставя един репертоар.

Др. Филипов тука в началото зададе един справедлив въпрос, направи една реплика, че той събира всички досегашни наши проекторепертоари...

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Не може да се каже...

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Не, не, той е прав и за съжаление доста

големи изменения има в репертоарите. Тука сме го съобразили вече бих казал с произведения, които не просто са ни обещали, а с произведения, които са в ход на работа, и това гарантира - разбира се аз не съм убеден стопроцентово в изпълнението, особено на камерна сцена, но гарантира едно реализиране при положение, че този репертоар се приеме от нашия художествен съвет, реализиране през тези две години.

През 1980-81 година на ГОЛЯМА СЦЕНА се предлага и аз про- то в хроникален порядък ще започна, следното:

Ние сега в началото на месец юни ще почнем репетициите на "Шести юли" - една пиеса, която е свързана със 110-годишнината от рождението на Владимир Илич, значи която е свързана тясно и с борбите на партията, свързана е с националната програма за хармонично развитие на личността.

Веднага след това се започва друга мащабна творба. Това е "Под игото" на Иван Вазов, погледната от съвсем нов ъгъл, бих казал с едно ново решение, съвременно решение. Това е драматизация и режисура на проф. Филип Филипов.

Аз искам да кажа, че ние отдавна сме длъжници така да се каже на патрона на Националния театър и специално тази постановка запълва една голяма празнина в репертоарната политика на Националния театър.

През този период се предвижда да се работи "Иван Кондарев" на Емилиян Станев, драматизация и режисура на гост-режисьора Иван Добчев. Ние знаем неговата сполучлива работа, разбира се имаше известни дефекти, над "Антихрист" в Пловдивския театър. Самият Емилиян Станев още тогава приживе даде една твърде висока оценка на работата на Иван Добчев в областта така да се каже на изследване на народопсихологията и народния характер. Той имаше едно завоевание като "Чичовци". Това ни дава основания да смята-

ме, че той ще се справи със своята задача. Иван Добвеч сега през пролетта трябва да даде драматизацията на "Иван Кондарев".

Бихме искали не в такъв екстензивен план да се разработи "Иван Кондарев", както беше във филма, а да има едно насочване към основните така да се каже идеологически полемики, каквито се развиват в романа и по-специално между партията на Христанкиев на Кондарев, от друга страна Джапуна, анархисти като Анастас Иширов и т.н.

Никола Русев работи за нас пиесата Константин Философ. Тази пиеса той ще ни я предаде в края на 1980 година. Той твърдо е обещал. Те почват работа с Крикор Азарян, с когото те работиха "От земята до небето", вече имат така да се каже общ език. С др. Азарян сме говорили също. Той е готов още в процеса на изработването на творбата да се включи в процеса на работата.

Със Стратиев също вече от шест месеца сме влезли в преговори, разговаряме. Той пише пиеса на съвременна тема. Пиесата се нарича "Покриви". Няма да бъде комедия, както досега. Той ще направи опит в един нов драматургичен жанр. Разбира се тука все пак работата е в малко по-неизвестното, защото това ще бъде разглеждано, обсъждано. Дано този опит със Станислав Стратиев да бъде успешен.

По този начин, както виждаме, ние през този сезон 1980-81 година имаме една творба, която засяга проблемите на нашата стара история и култура - пиесата "Константин Философ", имаме една пиеса, която обхваща цялата наша възрожденска епоха и това е в същност възловото произведение на новата българска литература, имаме едно произведение за борбите на партията до 9 септември, това е 1925 година, с образ на комуниста, с всички основни социални проблеми, които са възбуждали нашето общество, и една съвременна пиеса. Наред с това се застъпва и една пиеса като "Шест

юли", която е за нас актуална не само за това, че в нея се разработва образът на Ленин, но и за това, че тя е в същност една от най-сполучливите пиеси, които са написани на тази тема в нашите литератури бих казал и засяга много актуални проблеми - борбата против левичарството, против ексцесите на тези лявонастроени групи, т.е. един много остър съвременен проблем се поставя в тази творба.

През 1981-82 година в областта на българската драматургия бихме искали, и смятаме, че това е справедливо, да се направи една драматизация, сценарий, на "Железният светилник" от Димитър Талев. Това е така да се каже първо въпрос за възкресяването отново от толкова години на тази знаменита творба на Димитър Талев, но това е свързано и с национални проблеми, каквито решава нашият народ през сегашния исторически период.

Както казахме, годишнина е на Георги Димитров. Ние бихме искали да бъде подготвена такава пиеса за Георги Димитров. Тука не сме писали името на автора, макар че имаме пред вид един автор като Любен Станев, а може би ще бъде друг. Тъй като не е установен точно авторът, затова не е писан и самият автор. Но вероятно такава пиеса ние наистина просто сме длъжни и би трябвало да подготвим през този период.

С Георги Джагаров вече от година и нещо говорим за пиеса на съвременна тема. Досега нашите усилия не са се увенчали с успех. Да се надяваме, че през следващия период той ще се проникне от това съзнание - патриотично и с оглед на тези големи събития ще наточи своето перо и тази пиеса ще бъде написана.

Йордан Радичков - "Кошниците". Това е пиеса на съвременна тема. Разговаряли сме с Йордан Радичков. Той ще я предаде до края на тази година. Т.е. ние ще имаме в края на тази година пиесата "Кошниците" от Йордан Радичков.

За годината сме запланували руска класика - "Последната жертва" от Островски, режисьор Филип Филипов. Както знаем, ^{за} Островски първо бих казал, че тука има актьори, които могат наистина да предадат целия дух и богатите характери на Островски. А освен това известно е, че проф. Филипов, един от големите върхове на неговото творчество са в същност спектакли по Островски.

И един спектакъл, от който аз не знам дали режисьорът съвсем се е отказал, но ние смятаме, че е правилно да го направим, той беше в нашия проекторепертоар, е "Гарванът" от Карло Гоци - една пиеса, която ние смятаме, че би трябвало да бъде направена, защото тя е насочена към по-младото поколение, към средношколците, към хора, които сега се възпитават, и Националният театър би трябвало да има една подобна пиеса в своя репертоар.

Разбира се най-добре ще бъде, ако Крикор Азарян отново получи интерес към тази творба на Карло Гоци, която ние смятаме че при всички случаи, независимо той или друг, както се реши и както той разбира се реши, трябва да се проведе на сцената на Националния театър.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Предполагам, че ще се възроди интересът му, защото вчера и завчера той се среща с над 500 деца тука.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Е, това е. Правилно. Той взема за тази нова постановка деца и даде съобщение във вестника и тука се явиха около 300-400 деца.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: С майките. /Веселост/

ЧАВДАР ДОБРЕВ: С майките разбира се.

Разбира се винаги може да има изненади в един репертоар, затова ние сме поставили някои резервни заглавия. Едно резервно заглавие това е "Тютюн" от Димитър Димов по драматизацията на автора, която е публикувана, сценичен вариант на Банчо Банов.

Ние сме разговаряли вече с Банчо Банов и той почва работа върху такъв сценичен вариант. Ние ще го имаме просто в нашия портфейл.

Друга наша стара идея е "Мъртви души" на Гогол. Ние просто смятаме, че трябва в този смисъл да работим, тъй като знаем, че в някои от нашите братски страни поставяха "Мъртви души" по свои варианти, да кажем на унгарска сцена и т.н. Всичко това може би ние трябва да го съберем, да го видим кой вариант е най-добър, дали някаква комбинация ще се прави. Ето за това сме поставили това заглавие, за да го имаме в нашия репертоар. Към него проявяваше интерес и мисля, че проявява още Енчо Халачев.

Пиеса, която е от нашия стар репертоар - "Животът на Галилей" от Бертолд Брехт, също в резервите.

Др. Фучеджиев беше в Югославия преди известно време и там се сключи договор за сътрудничество между нашия Национален театър и Югославския драматичен театър. По този договор югославската страна се задължава със свой режисьор да постави на сцената на Националния театър югославска комедия с режисьор Бранко Плеша.

Друга пиеса, която сме включили в резервите, е "Животът е сън" на Калдерон и "Марат Сад" на Петър Вайс - една пиеса, която ние сме дали със стихотворен превод, за да я имаме за в бъдеще за работа. Тя може да остане и за друг период. Това може и 1983, и 1984 година.

Сега за КАМЕРНА СЦЕНА, както ви казах, ще решаваме останалите така да се каже репертоарни задачи на нашия театър. През миналия период бяхме запланували "Дом за живеене" от Любен Петков, която я четяха доста режисьори, смятат, че в нея няма още достатъчно сценични качества, макар че има сериозни литературни достойнства. В момента, даже преди няколко дни имахме среща с Любен Петков, той я преработва, а след това ще работи тука вече и с Банчо Банов, с наши хора. Смятаме, че тя може да бъде доведена

до сполучлив край.

От септември на 1981-81 година мислим в същност да започнем с "Чудаци" на Горки, режисьор Димитрина Гюрова. Преводът, който го има в избраните произведения на Горки, е много лош, безобразен превод и с преводача Иван Жечев сме се договорили утре му я даваме за превод. Той е много културен. Баща му е старият писател Жечев, а брат му е виден футболист или самият той беше футболист.

БАНЧО БАНОВ: Добромир Жечев.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Пълна информация даваме. /Веселост/

В репертоара ни е запланувана и пиесата на автор от ГДР Хайна Мюлер - "Филоктет" с евентуално гост-режисьор Красимир Спасов.

"Звезди и перуки" на Пол Зиндел с режисьор Енчо Халачев.

И пиесата "Битка в стаята" на Мартин Валзер, някога я печатахме в Съвременник, ако си спомняте.

В сезона 1981-82 година искаме да се подготвят едни чудовишни миниатюри на камерната ни сцена. Банчо Банов е поел този ангажимент. Драматизатор може, но така сме поели сега засега ангажимента.

Тука сме включили едно заглавие, което не е играно в същност реално на българска сцена - "Ковачи на мълния" на Иван Пейчев. Тука Енчо Халачев има някои идеи - стихове да вмъкне, някои неща, заради които в същност ние като критици сме имали някои възражения...

ОБАЖДАТ СЕ: Особено ти.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Особено аз, правилно казваш.

ОБАЖДАТ СЕ: На второ място Каракашев. /Веселост/

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Да, на второ място. Може би ще се намери едно такова по-поетично звучене на творбата и това ще бъде на

камерна сцена. Ние я критикуваме, но казваме, че спада към значителните творби на драматургията след 9 септември, следователно би трябвало да се намери един такъв ъгъл, за да бъде показана най-сетне на сцената на един сериозен български театър.

Предлагаме също "До трети петли" на Шукшин с нова драматизация. Тя е интересна творба, вие я знаете.

"Електра, моя любов" - това е старо предложение на проф. Филип Филипов. Това е една много сериозна, с много сериозно социално звучене също творба на братска страна, унгарска драматургия. Аз чувствавам и морален дълг, тъй като нали съм унгарски агент в някаква степен. /Веселост/

Тука има и някои резервни заглавия.

Едното е "Вуйчо Ваньо" на Чехов. Разбира се сега може би още абсурдно звучи, но ако е възможно за камерна сцена.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Младен Киселов проявява интерес към това.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Не зная.

И тука сме запланували две пиеси, които ги имаме в нашия портфейл, просто ще видим дали е възможно:

"Арсеник и брюкселски дантели" от Кеселринг и

"Заеет съм" от Грей.

Това е репертоарът, който ние предлагаме.

За съжаление, аз казвам пак, че е съобразен с реалността с възможностите на сцените, защото ние можем да заплануваме и десет пиеси, но те няма да се играят. Явно е, че могат при сегашния ритъм на работа, какъвто вече го имаме в театъра, реално да се играят пет, при добри усилия шест пиеси в нашия Национален театър. Тази година например ние почнахме по-късно сезона, заради Бондарчук, както е известно, и въпреки това ние четири пиеси ще имаме на голяма сцена привършени и почваме работа месец и де-

сет дни, дето се казва, върху петата пиеса. Аз говоря за голяма сцена. Т.е. капацитетът на голямата сцена може да бъде между пет и шест пиесипри едно голямо натоварване и добра мобилизация и организация.

Това е, което имам да кажа като уводни думи.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Имате думата.

ИЗКАЗВАНИЯ

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Искам да направя едно уточнение.

В комитета имаше едно заседание, председателствувано от другаря Васил Стефанов, на което бяха разпространени едни графици, и Националният академичен театър трябва да представи своя проекторепертоар в писмен вид с аотирани искания за включените пиеси на 7 март тази година, като на 14 март литературното бюро и ръководството на театъра трябва да присъствуват за обсъждане и приемане одобряване на този репертоар с бюрото на комитета.

Така че нашият художествен съвет трябва да уточни своите репертоарни намерения до края на настоящия месец, за да може бюрото на 7 март да оформи в окончателен вид репертоара на театъра.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Две думи да кажа, другарю директор, понеже критиката мълчи.

Като намерение за портфейл на театъра литературното бюро и методологически, и тематично, и с оглед на големите изисквания и задачи, които стоят пред нашия театър през тези две много важни години, два много важни сезона, се е справило много добре. Не става въпрос само за заглавия и за автори, а става въпрос за една картина, която в себе си има извън догиката и едно последователно редуване на онези широки платна, които говорят за съдба-

та на народа, които говорят за личности и общество, които говорят за дълг. Изобщо във всяко отношение е премислен и изграден много добре репертоарът за един портфейл на театъра за две години.

Аз веднага ще прескоча много от нещата, тъй като общо се изказах за този репертоар - и единиците, и застъпването на съвременна българска пиеса, на класическа българска пиеса, от нашите страни, западна драматургия, руска драматургия, съветска пиеса. Всичко това е добре премислено и много добре наредено.

Аз само искам да кажа, че като репертоар, който е в портфейла на театъра, Чавдар Добрев се спря на тази мисъл, че тази година ще имаме пет пиеси. Не забравяйте, че едната от пиесите стана за това, защото се реперита на малка сцена цялата и фактически на голяма сцена ясе съберат 18 репетиции, а не се съберат. Така че не бива да се надвишава цифрата четири-пет за голяма сцена.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Четири.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Четири разбира се. И в един такъв вечерен ритъм и ред би трябвало след това, след като се защити този репертоар пред комитета пред нашите звена, които ни ръководят, като портфейл, наново втори път да видим кое е реалното. И тогава да не се получи така, че да се стъпва в тематично отношение с едни и същи заглавия.

Добре е и това, че ще даде възможност не пак на тези първите, които веднага ще почнат, след като сезонът върви вече към приключване, подготовката за новия сезон, но ще даде възможност на режисьорите предварително да се подготвят с актьорите, които ще бъдат заети, художниците, които ще бъдат заети.

С други думи, вторият момент, който исках да отбележа, е организацията - много важен момент за едно ритмично протичане

на цялата работа.

Що се отнася до имената - и с това искам да приключа - и на истинските драматични произведения, и на тези, които ще бъдат адаптирани като драматизации, това са много големи неща и просто прави чест на нашия художествен съвет според мене и една благодарност към литературното бюро за голямата, задълбочена, сериозна работа. С нас по отделно е говорено, ние сме дали съгласието си за някои имена.

Но как в един сезон аз ще мога да поставя две големи платна като "Под игото". Вече няма да искам да работя на малка сцена, вече ще моля да работя на голяма сцена и то не по 45 репетиции, а ако мога 35 репетиции, ще мога да я направя. Но иначе ние не можем тези големи, широки, епични платна, където ще бъде показана съдбата на народа, да ги направим.

И вторият момент, който искам да препоръчам, макар че говорим за репертоара - вече дубльорствата да се дават само с оглед на художествени задачи, а не с оглед на всяка цена, при всички положения, за да можем да сколасаме с един такъв голям репертоар през тези две години.

Аз с това приключвам, другарю директор, че и този репертоар е три пъти повече разширен, отколкото ни трябва, и при окончателното му подреждане вече ще трябва да се види всяка единица каква тема и какво място има в годината.

Но голяма работа са свършили хората!

Разбира се аз трябва да кажа, че ние няма да бъдем Национален театър, ако нямаме съвременната пиеса и ако се надяваме да си точим перата. Би трябвало грижата на литературното бюро да не чак толкова да наредят този план, макар че това е една голяма тяхна заслуга и ние не я отричаме. Но грижите и работата на литературното бюро е лаборатория за изграждане на съвременната българска

гарска пиеса. И ако това нещо не го разберем и не искаме да го направим, да го внедрим и се извиняваме - "нека да напишат пиеса, ние ще я играем", тогава не сме на мястото си.

Имаше години, когато се смееха през 50-те и 60-те години от 1956 до 1968 година да речем аз говоря, че автори като този и този, че произведения като тези и тези и то от всички страни, но голяма част от тези произведения, ако не две трети, то 50 %, влязоха в нашето социалистическо наследство. Аз смятам, че сега е настъпил такъв момент, когато ще се направят пиеси като "Втора вълна", които ще влязат в социалистическата ни драматургия.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Мисля, че най-силната страна на този репертоар е разбирането за това какво трябва да се играе на големата сцена, търсенето на широки епични платна, показването на живота, борбите, народната съдба, борбите на партията, изобщо тази страна, свързана с едно епическо театрално зрелище, смятам за най-силната страна на репертоара.

Искам да подчертая, да подкрепя това търсене. И си представям, че първите четири пиеси, както са предложени, направо влизат в производствения план на театъра. Това е "Под игото", това е "Иван Кондарев", това е "Константин Философ" и това е "Шести юли". Те са така подредени. Макар че чисто производствено може да се разменят местата.

Така че тази страна е много добре развита. Тука ще се решат някои общи художествени и методологически въпроси на българския театър изобщо. Това според мене е много важно и има принципиално значение. Трябва навярно, всички сме проникнати впрочем от това, да се съберат и хвърлят всички сили за възможно най-високото художествено решение и защита на тези неща.

Сега може да се говори тука, че се прави, както е модерно, и Товстоногов, и други, един театър романен, драматизират

се значителни литературни произведения. Чавдар говори и каза тези неща и аз не искам да ги повтарям.

От друга страна, отделно за пиесите и за заглавията трудно може да се възрази на някоя пиеса. Сега желателно би било да има оригинални мащабни епически произведения, но няма и поради това ще се създават драматизации.

Не бих могъл да кажа обаче същото за камерната сцена. Трябва да се изясни нейният характер, цели и задачи. В същност втора сцена ли е или камерна сцена? Така, както са сложени заглавията, пиесите и пр., не винаги отговаря на тези заглавия камерна сцена. Според мен в известна степен това е втора сцена, наистина малка сцена, но втора сцена на театъра. И тука вероятно трябва това да се прецизира.

Трети момент, който ми прави впечатление. Аз разбирам трудностите, които са имали колегите, но все едно, ние сме солидарни с тях. Като сме членове на този художествен съвет, ние носим отговорност, поемаме част от тревогите за това, за образа на комуниста в съвременната драматургия, в съвременни сюжети и навярно - аз искам да предложа това - ние трябва да направим едно отделно заседание, където да разгледаме това - какви възможности, какви идеи, какви намерения има театърът, с един по-голям по-широк кръг от автори за създаване на произведения на съвременна тема с това позитивно решаване на нещата.

Народният театър не може да поставя всяка пиеса, дори тя да е добра, на съвременна тема. Трябва да има капитални неща, трябва да има принципиално значение за развитието на драматургията и на театралната естетика. И в този именно аспект аз предлагам когато литературното бюро е готово, може би след месец, след два, след три, знам колко е сложно и трудно това, всички сме се въртели в това, но струва ми се, че пиеса на съвременна тема от Георги

Джагаров ще бъде много хубаво да я има, но това засега е само едно заглавие. Както и при други пиеси е ставало, стояли са няколко театрални сезона, докато се напише пиесата. Тогава какво ще прави театърът?!

На Радичков не знам точната тема и пр., Чавдар тука даде някакви най-обща пояснения, но едва ли, дай боже да не съм прав, така пряко, директно и бих казал програмно ще има насочване към съвременната проблематика, тематика и т.н.

Не става дума за този репертоар. Този репертоар вече, както се вижда, е поставян, ще се постави, защото няма друг избор.

Какво ще стане след две или след три години? Какво ще дойде на сцената? Ето аз предлагам това да обсъдим.

Това са моите съображения.

ВЛАДИМИР КАРАКАШЕВ: Аз също се присъединявам към вече изказаните мнения тука на проф. Филипов и на колегата Канушев, че този списък, който ни е предложен за двата сезона 1980-81 и 1981-82 година, уважава със своята сериозност, със своята проблемност и говори, че е извършена една много задълбочена и ползотворна работа от литературното бюро. Изобщо има база за един много сериозен задълбочен разговор и аз не мисля, че ние в едно заседание само на художествения съвет бихме могли да изчерпаме всички тези сложни проблеми, големи проблеми, които поставя репертоарът на нашия Национален театър, пръв национален театър за два сезона.

Сега аз мисля, че така предложенният репертоар има три силни страни:

Първо, много хармоничното, тактичното и умното съчетание на важните исторически дати и събития, които има да преживее нашата страна в бъдещите две години, които са изключително на-

ситени с крупни събития, да не ги повтарям тука, Чавдар Добрев ги каза. Това от една страна.

От друга страна, избягване на подводните скали и на опасността да се направи един календарен репертоар, от която опасност доста наши театри в доста продължителни периоди от време никак не бяха застраховани. Ние бяхме свидетели в миналото как някои театри правеха действително едни календарни планове, от което се изгубва бих казал проблемният, дълбокият смисъл на театралното изкуство. Не може всеки театър да прави по всички дати постановки. Това би превърнало в една повърхностна кампания ност цялата дейност на един такъв сериозен художествен институт, какъвто е театърът.

Та казвам аз, въпреки голямата наситеност със събития, тук имам пред вид разбира се генералната дата 1300-годишнината, годишнината Ленин, годишнината на Георги Димитров, националната програма, свързана с Константин Кирил Философ. Тоя репертоар съумява да съчетае тъй да се каже защитата на тези големи дати и тези големи събития с едни художествени реалности, т.е. с истински художествени произведения.

На второ място, мисля, че силна страна на репертоара е този пиетет към голямата литература, който се чувствава в него, и който пиетет не винаги е бил характерен за нашия Национален театър. Тука виждаме крупни произведения на нашата национална литература. Това е "Под игото", това е "Железният светилник", това е "Иван Кондарев" - произведения, които според мене вече беше крайно време, даже може би сме закъснели малко, да се появят именно на сцената на нашия Национален театър.

Тоя пиетет разбира се към голямата литература се проявява не само към произведенията на националната литература, но виждаме същия пиетет и към чуждестранната литература, имам

пред вид и руската класика, и западната класика, и съвременната съветска и западноевропейска драматургия.

Лично аз приветствувам включването на "Шести юли" на Шатров в репертоара на Националния театър. Мисля, че това е не само най-добрата пиеса на Шатров, но това е изобщо след Пагодининовата трилогия може би най-интересният разрез на образа на Ленин даден в една драматична трагедийна ситуация, когато съдбата на Октомврийската революция виси на косъм.

ГОЧО ГОЧЕВ: И на останалите.

ВЛАДИМИР КАРАКАШЕВ: И на останалите, да.

Мисля, че това е една пиеса, тука мисля, че Чавдар Добре много правилно каза, която между другото не е една историческа илюстрация, не е някаква музейна реликва или експонат, а това е една пиеса, която силно кореспондира със ситуацията в съвременния свят. Проблемът за левичарството или по-точно за ултра-левичарството е един изключително актуален проблем на съвременния театър. Така че нашият приятел Халачев много вярно се е ориентирал към тази пиеса, още повече че Националният театър има сили, това го е доказал, да изнесе образа на Ленин - една изключително трудна задача. Тука народният артист Рачко Ябанджиев вече два пъти показва своето майсторство и своето умение да превъплоти този изключително сложен и отговорен образ.

И третото, което прави впечатление като силна страна на този репертоар, според мене това е, че този път има доста сериозни заявки на съвременни български пиеси. Тука виждаме имената на Радичков, на Джагаров, на Никола Русев, на Станислав Стратиев. Това за мен са обещаващи имена. Знам, че работата специално на Никола Русев и на Стратиев е доста напреднала.

Има една пиеса на Любен Петков, аз съм я чел, която мисля, че заслужава сериозно внимание. Това е една много добра ли-

тература. Разбира се в нея се чувствува известна неопитност на един много талантлив белетрист, представител на младото поколение, литературна неопитност в смисъл драматургическа неопитност. Но тука мисля, че работата на литературното бюро е именно да се превърне в лаборатория за привличане на талантливите наши поети и белетристи, които през последните години трябва да признаем, че много слабо се привличат в работата на българския театър. Застрашително малко, тревожно малко са дебютите в съвременната българска драма.

Мисля, че включването на тези произведения, на които трябва да се даде приоритет - българските произведения, които споменах, ще реши бих казал проблемите не само на Националния театър, но изобщо и редица проблеми с националния репертоар изобщо в българското театрално изкуство, защото няма защо да се лъжем, все пак Националният театър дава тон за живота на българската драма до голяма степен все още.

Не бива според мен да се допуска това, което стана в настоящия сезон - Националният театър да няма нито една съвременна българска пиеса в своя репертоар. Разбирам всички трудности, разбирам тука някои неудачни стечения на обстоятелствата, което стана, да не се впускаме в подробности, но все пак без българска пиеса аз не мога да си представя пълноценното протичане на сезона на един национален театър.

Сега, като адмирирам този репертоар, казах вече защо, споменах защо, мисля, че имам само две бележки, които не засягат по същество репертоара, но те са в сферата на нещо, което все пак е тясно свързано с този репертоар.

Първо, бих желал на следващи обсъждания, ако има, на този репертоар, може би ще има в репертоарния съвет, не знаей, едно по-твърдо фиксиране на репертоара, тъй като той е сега почти за

четири-пет сезона на Народния театър по броя си. Едно по-твърдо фиксиране, което го казвам не воден от някакво педантично желание непременно да закове така репертоара, но бих искал лично аз, а пък мисля, че това е полезно и за ръководството, да се види все пак степенуването при един по-фиксиран репертоар на проблемите, да се види степенуването на проблематиката, на жанровете, на авторите, на обществената, на естетическата значимост, да се види - тука Канушев е прав, като го каза - по-откроен обликът на камерната сцена, което не бихме могли да кажем от сегашната практика, независимо че имаше много сполучливи спектакли.

И втората ми, бих казал повече една прогноза или едно предупреждение. Все пак при застрашително намалените темпове на работа в българския театър въобще. Вие знаете, че така наречената производителност на труда, извинявам се за неестетичната дума, в някои театри е слязла вече почти на нулата. Не само големите театри правят по една, две или три премиери на сезон, но даже вече и малките театри се заразиха от този пример и те изглежда успоредно с известния отлив, който се забелязва на публиката в някои театри, в редица театри, намалява и тъй наречената производителност на труда - нещо, което лично аз не мога да го приема освен като един парадокс.

Та без да фиксирам тука Националния театър, мисля, че този репертоар изисква и една действително много здрава организация.

И последното - тука се присъединявам към това, което казва и проф. Филипов, и Канушев - мисля, че много положително въздействие ще има върху цялото наше театрално изкуство, ако действително Националният театър съумее с постановки като "Под игото", като "Иван Кондарев", като "Железният светилник" и някои други произведения да възвърне доверието и пиетета към епичното

изкуство, към епоса. Защото доста много пиеси и доста много постановки се появиха в българските театри, където има едно застрашително стесняване на проблематиката и отказ от епичното за сметка на камерно-психологичното - нещо, което може би е една законна реакция срещу доста схематични и догматични произведения, които се явиха именно в областта на епичната драматургия и епичния театър, но не може да бъде оправдание, особено за Националния театър, въобще да се откажем от широките епически платна.

Мисля, че при една сполучлива реализация, с каквато виждам, че тук се е заел проф. Филипков, Иван Добчев - аз поддържам неговата кандидатура - за "Железният светилник" не се каза кой, доколкото знам Христо Христов, с него се водят някакви разговори не съм сигурен, но при една сполучлива реализация това ще има принципиално значение за нашето театрално изкуство, където на наша сцена доста много вече се мърмори под нос и мисля, че това също ще има голямо значение.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ: Аз искам да започна с един малко може би технически въпрос. Тук преброих, че присъствуват седем членове на репертоарния съвет и те досега говориха. Аз съм четвъртият от тях. Обсъждането на репертоара в художествения съвет тук се превръща в своеобразно обсъждане в един минирепертоарен съвет.

Аз бих попитал с пожелание в същност дали това днешно обсъждане не може да ускори представянето на репертоара на Националния ни театър в репертоарния съвет, тъй като на последната ни среща с драматурзите от по-големите театри в страната с някакво основание беше повдигнат въпросът защо Националният театър не поведе хорото за приемане на репертоара. И съображението беше в този смисъл - че като театър с най-голям приоритет при избора на заглавия би трябвало Националният театър да каже върху кои заглавия той слага ръка и ги резервира така да се каже, за да

знаят всички останали театри, че не могат да си правят сметки за следващите два сезона да посягат на тези заглавия.

И тъй като преброих, че този репертоар за две години включва 29 заглавия...

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Без резервите.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ: ... би могло може би в следващите няколко дни на базата на това обсъждане този проекторепертоар да се доуточни и евентуално до петък да можем да го получим, за да може на следващия петък, когато е другото заседание на репертоарния съвет, наистина Националният театър да мине пръв, за да се запази, ако щете, и авторитетът на този водещ институт театрален в страната.

ОБАЖДАТ СЕ: Правилно.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Имаме интерес от тази работа.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ: Всички имат интерес от това и мисля, че нямаме технически пречки то да стане.

Аз не искам да говоря по онова, което вече се каза като една обща оценка за репертоара. Аз съм съгласен с онези положителни неща, които се казаха за този репертоар, за неговите качества. Действително смятам, че подготовката на репертоара е едно сериозно дело на драматургическото бюро в театъра.

Искам да подчертая отново, че аз също оценявам високо това съзнание да се подготви този репертоар за определени дати, но той да не бъде просто юбилеен репертоар, а да бъде един пълноценен репертоар, един репертоар, който обещава да се създадат пълноценни художествени произведения. Това е в същност желанието на всички ни.

Не мога обаче да не кажа няколко неща като нещо, върху което заслужава да се обърне внимание според мен. Струва ми се, че желанието на театъра да зачете патрона си с постановка на

"Под игото" е много добро и мисля, че за следващия сезон няма да бъде много, ако се помисли евентуално за едно произведение като "Чичовци" също да намери място в репертоара на театъра. Първо защото "Чичовци" не е играна в София много отдавна, преди 20 години. На ваша не знам дали въобще се е появявала.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Не.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Не.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ: Второ, защото "Чичовци" е едно продължение на "Под игото", макар че в исторически порядък е преди, но като художествена еволюция на автора е в един друг план видно. И трето, защото това е отново една патриотична тема и то свързана с името на Вазов.

Без "Чичовци" да измества да речем "Железният светилник" или някоя друга пиеса, мисля, че би могло евентуално да се помисли за това произведение.

Аз не знам дали Азарян отново ще има желание да се върне към "Гарванът", но моето мнение е, че ако се прави пиеса от такъв тип, аз бих предпочел да видя на Георги Райчев "Еленово царство" - една пиеса, която много отдавна не е играна на българска сцена, която в жанровата си структура е близка по приказност на "Гарванът" и която би могла също да изпълнява тези задачи - да бъде предназначена за млада публика.

Като оценявам и аз високо така предложения репертоар, не мога да не си дам сметка, че в същност в невралгичната точка - това, което говори преди мен Канушев - съвременната пиеса нещо та сега засега не са достатъчно ясни, тъй като едно заглавие като пиеса за Георги Димитров не е покрито все още с автор, пиесата на съвременна тема на Георги Джагаров е нещо, което се маркира в репертоара и на Националния театър, и в много други репертоари вече както проследих няколко сезона. Тази пиеса очевидно

се чака. Но дали тя ще успее да се появи до началото на 1981-82 година е все пак въпрос.

Аз не знам също пиесата на Стратиев до каква степен ще покрие тематичните периметри на съвременната тема в този порядък в който върви останалата част от репертоара, в един обобщен план на едра проблематика.

И общо взето много добре съзнавайки, защото всичко това ми е много близко, трудностите на литературното бюро специално в работата със съвременната българска пиеса, аз ценя колегите, които работят в това бюро и просто бих желал от тяхна страна едно малко по-голямо усилие и в посока на успешната работа със съвременната българска пиеса.

И две думи само по един въпрос, който също се повдигна. Лично аз не мисля, че ние трябва да гледаме тясно на това определение камерна сцена. Дали това ще е камерна сцена или ще е втора сцена лично аз не съм склонен да гледам формално. По-важно е, че тази сцена е едно място, на което театърът пласира използваните си възможности, от една страна, и от друга страна, пласира онази част от репертоара си, която носи така или иначе по-експериментален характер или характер на едно проучване в сферата на нови заглавия, нови имена, нови жанрове. Повечето от пиесите в тази част на репертоара са в същност съвременни пиеси. Не повечето, ами както ги гледам, всичките са съвременни.

Това, че тя се нарича камерна сцена, пак казвам, не задължава на всяка цена тук да се правят пиеси с двама или трима герои. Важното е да има на тази сцена произведения.

Вижте какво. Аз лично не съм убеден, че един национален театър много сериозно може да се създаде стил. Защото националният театър е нещо, което именно като един представителен институт ще приеме да бъде с повече лица, отколкото един театър от

рода на Сатиричния театър, на Младежкия театър или на всеки друг профилиран театър. Има театри, които имат стил като Комеди френсез, и не мисля, че това е от полза за тези театри, погледнато от чисто театрална гледна точка. Въпреки че и тези театри дори, които се смята, че имат стил, също се движат в един диапазон от класицизма до авангарда, съвременния авангард, и не мога да кажа, че пък стилът и при тях е много ясен.

Задачата на Националния театър според мене е да има равнище по-скоро, а не толкова стил. Това равнище ще му даде една богата разнолика физиономия, но физиономия на ниво и това ще бъде в същност неговата представителност. Това е лично мое мнение, с което не ангажирам никого освен себе си.

Радвам се на идеята за Чудомирови миниатюри. Много щастлива идея е. Чудомир е един автор, който наистина заслужава да види и рампата.

Това е моето изказване.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Аз се присъединявам към хубавите думи, които се казаха за литературното бюро за така умно, интелигентно, на места хитро в хубавия смисъл на думата, комплектуван проекторепертоар.

Единственото нещо, което ме вълнува и притеснява и което искам да споделя тука, е репертоарът ни за 1980-81 година в българската част - "Под игото", "Иван Кондарев", "Константин Философ" и "Шести юли". Ама, другари, това са четири супергигантски продукции! Няма ли да изпаднем ние в положението на българската кинематография, която за 1300-годишнината освен Хан Аспарух, освен Константин Философ, освен Боянския майстор и Каспичанската царица хиляди суперпродукции и супер, супер, супер, та накрая да видим може би някой кърфешек ще излезе от всичко това.

Мисълта ми е тази - не е ли по-добре едно, примерно каз-

звам, "Под игото" за 1300-годишнината или "Иван Кондарев", примерно казвам. Дайте му два пъти повече време, но да знаем, че това е суперплатното, отгледано, откърмено. А четири суперплатни каквито се очертават тука, не знам, имам едно опасение, което малко ме притеснява. Все пак, когато ние решаваме да правим овчарския скок, големия овчарски скок, трябва да внимаваме този прът да не се забие в някое неудобно място на скачача. /Веселост/

Струва ми се също така, и приветствувам определено идеята за "Шести юли". Ето например също второто суперплатно да бъде за Лениновата годишнина.

ВЛАДИМИР КАРАКАШЕВ: Тя не е суперплатно, Николай.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: 45 души, "Шести юли" - 45, сорок пят человек! Моля. /Оживление/

ОБАЖДАТ СЕ: Ще останат 20 души.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Те могат и пет да станат, може и Ленинов рецитал да направим. Ние говорим за нещо крупно. /Оживление/

Продължавам по-нататък. Другото, което би ми се искало да видя в проекторепертоара на нашия театър, е комедията, друга Усмивката на един театър според мене е нещо много важно. Един голям театър може да се прави даже и с комедия, представете си. А тука тя е под чертата - югославска по договор с режисьор Бранко Плеша. Забележете, че от 10 или 12 говини от "Свекърва" на покойния Мирски ние в репертоара на театъра нямаме чистия вид комедия. Може би би трябвало да се помисли за нещо такова.

ОБАЖДАТ СЕ: "Мъртви души".

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Не, говоря за българска комедия.

БАНЧО БАНОВ: Мислехме по това.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: И другото, което ми се струва, че е пожертвано за сметка на суперпродукциите...

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Аз искам тутакси да ти кажа, че

вие подценявате тука една постановка - "Милионерът", която е много хубава, която ние направихме.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Да, разбира се. Аз говоря по принцип. Просто забравих.

И друго, което също ми се струва, че е станало жертва малко на това увлечение към големите продукции, това е западно-европейската класика. Също ми се струва, че един национален театър като нашия не би било зле да има в афиша си освен Шекспир, Молиер, Алфред дьо Мюсе - едни големи имена.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Има Калдерон.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Калдерон е тоже под чертата. Има

ОБАЖДАТ СЕ: Кампанийни задължения.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Ама то всяка година винаги ще има по някои кампанийни задължителни упражнения, които трябва да изпълним, Банчо.

Моята мисъл беше с две думи не е ли по-добре да хвърлим сили в две неща, които да бъдат еталон за българският театър за две години напред, отговаряйки на двете големи дати - 1300-годишнината и на Лениновата годишнина, отколкото да направим пет неща, по които да се изхвърли целият колектив. Забележете, че това са все големи неща - "Под игото", "Иван Кондарев", "Константин Философ", "Шести юли". Всички трябва да участвуваме вътре от пиеса в пиеса.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Не, "Константин Философ" не е масова пиеса.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Добре де. Това е моето мнение.

ГОЧО ГОЧЕВ: Трудно се дават съвети на едно такова компетентно бюро, но аз знам колко са били затруднени - това и Канушево каза, и Васил, и Филипос мисля - по отношение на съвременността. Всичко гледа в миналото. Аз разбирам - сега годишнини, исто-

рия, всичко това е вярно, но смятам, че големите годишнини задължават преди всичко към настоящото. Не знам, може би практически конкурс трябва да се обяви, де да знам какво. Аз съм чел, диагностичната система аз съм я измислил, когато имам нужда от пари особено.

Това е беда просто, беда е. Стоят, размишляват умни хора с месеци, търсят автори. Ето опираме сега вярно е до тези Радичков, най-известните, Стратиев. Някой загатна тука, мисля, че Канушев, без да подценявам тука таланта на тези хора, те са друга структура някакси. Защото тука се поставя драмата на времето в един много силен, бих казал дори епичен пласт, острият конфликт на настоящето и т.н. Разбирайте ме какво искам да кажа

Сега във връзка с това те са по-далечни перспективи тези трима автори. Джагаров не дава големи надежди. Става дума за навиците му, а не за таланта му. Другите са по-експедитивни. Дай боже!

Колко хубаво би било да имаме една пиеса за настоящето, която да кореспондира с най-хубавото от класиката, да речем с образите от романите, от голямата белетристика. Затова казвам, че е малко абстрактно изказването ми.

Сега никаква дума не е казано за детско-юношеския репертоар, другарю директор.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: "Гарванът" на Карло Гоци.

ГОЧО ГОЧЕВ: Това е една единствена, приказна. Тя коя година ще се работи, тази година ли?

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Следващата.

ГОЧО ГОЧЕВ: Защото трябва да се възстанови, аз и миналия път се изказах, този детско-юношески отдел. Крайно време е вече. По това вече сме говорили. Всички смятаме, че и комитетът има вече една позиция.

Но иначе това е хубавото, че има определен художествен вкус, няма никакви компромиси на безвкусицата, няма случайни пиеси, няма случайни автори. Това е най-хубавото. Просто вече Народният театър е на една друга висота. Никакви компромиси. Защото някога в името на националното знаете тука на сцената се играеха доста посредствени пиеси. Вече това го няма. Това е най-хубавото може би. Една грижа има.

Това, което каза Николай, смятам, че е вярно. Все пак трябва да се фиксира, Василе, репертоарът така или иначе. Защото отдалеч трябва да се погледне на ангажиментите на хората. И на режисьори, и на художници. Отдалеч да мислят - това, което не се среща в нашата действителност. Ние сме малко ориенталци. Отдалеч от много далеч, което ражда едно творческо спокойствие.

И може би тези указания на комитета за определен срок да се даде вече един репертоар реален, реален списък, може би това ще коригира. 18 пиеси аз прочетох на голяма сцена за двете години.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Не, резервите са 10.

ГОЧО ГОЧЕВ: Ама защо е нужно пък резерви да има, когато са 18! Резерви трябва да има, когато са малко, Чавдаре.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Ние си ги правим да ги имаме в портфейла си. Може да не ги пишем, но ние си ги готвим.

ГОЧО ГОЧЕВ: Аз много се радвам наред с Чудомир, което и Васил каза, за Пейчев, за "Ковачи на мълнии". Вие знаете - имаше предубеждение. И сега още в някои глави има такива някакви съмнения, но смятам, че това е пиеса, по-философска от "Всяка есенна вечер", по-силна.

Разбира се, Чавдар освен като мене като хитър драматург, като хитър човек, говори за ъгъла. Какъв ъгъл сега ще намери режисьори не знам, защото там борбата между индивидуалиста и дру-

гия - хуманиста, и двамата са хуманисти. Кой е правият? Макар че най-хубавото в тази пиеса е, че има едно равновесие на тезите.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Отрицателният се казва Добрев. /Веселост

ГОЧО ГОЧЕВ: Добрев, да, Добрев се казва, не случайно.
/Веселост/

Вижте какво. Доскоро имаше едно становище, може би и сега има, че Народният театър трябва да бъде спокоен театър, да не отива към експерименти. Защо Националният театър да не отиде на риск?! Той е в близост с ръководните фактори в нашата държава и по-лесно ще го разберат, отколкото Кърджалийския театър примерно. Могат да го отсекаат изведнъж за някакъв експеримент. А тука Народният театър, др. Фучеджиев е близък с отговорни хора, може да убеди да речем, че театърът може да напусне тази стара инерция да не отива на риск. Защото с една "Адаптация" няма никакъв риск с Лозан Стрелков, а с Пейчев има риск. Вие помнете как при "Всяка есенна вечер" публиката се раздели на две и то партийни хора се разделиха, стари ремсови дейтели. За щастие успя тази пиеса. Успя, ама след битки.

Защо около сцената на Народния театър да няма такива естетически битки?! Даже с политически отенък. Аз смятам, че тука е най-силният колектив, най-добрата ни режисура, силен актьорски състав. И столичната публика. Те могат безкрайно да помогнат. Това са силни фактори. Затова приветствувам, но страх ме е, че ще я отложите. /Смях/

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Аз не бих искал да повтарям хубавите думи, които се казаха за репертоара, за литературното бюро, за огромната работа, която е извършило. Бих искал да кажа само това - че ние за първи път в театъра така приемаме проекторепертоара и то за две години напред, даже и повече, и то така премислен и със заглавия, които...

ВАСИЛ СТЕФАНОВ: И толкова отрано.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Да, и толкова отрано. И със заглавия^{от}, които трудно би могло да отпадне което и да е от тях.

Естествено е, че винаги ще се намерят гласове, които да кажат защо сега Калдерон, а не Шекспир, или защо Брехт, а не Достоевски примерно.

ГОЧО ГОЧЕВ: Защото Калдерон не го познават и това е хубавото, че го включвате.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Но освен него има толкова много още и класици, и съвременни автори, които биха могли да влязат в репертоара. Така че винаги ще има за и против нови заглавия.

Бих искал във връзка с последното, което каза др. Гочо Гочев, да кажа това, че Народният театър никога не е бягал и от риска. Ако се позовем на това, което Пламен Чаров каза на др. Фучеджиев, ние рискувахме даже и с "Опит за летен".

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: И ми каза, че съм имал голям късмет. /Веселост/

ГОЧО ГОЧЕВ: Къде ти го каза - на стадиона ли? /Веселост/

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Не.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Аз не споделям опасенията, които се изказаха тука за работата на голяма сцена на петте пиеси. Ние да можем да осъществим даже само четири от тях, това ще бъде пак един голям успех.

А лесно е да се осъществят тези четири пиеси, след като отсега се вземат мерки и след като влязат в една предварителна работа преди започването на истинския сезон. Винаги в театъра се губело време поне месе-два при всички сезони, които сме почвали, до момента на започването на усилена работа. Ако спечелим това време на първите месеци, ние веднага можем да се справим с петте заглавия, които се предлагат.

Разбира се най-хубавото нещо според мене е и това, че винаги, каквото и да се случи, каквато и екстрена ситуация да излезе, ние веднага имаме застраховка от други заглавия, които няма да ги търсим, ако са в нашия репертоар и веднага може да влязат в работа.

Колкото до детската и юношеската пиеса, за която аз също съм бил винаги сторонник, мисля, че е задължително Националният театър да я има в репертоара си, защото не само условията на нашата сцена и съставът позволяват една много хубава постановка. Но струва ми се, че от тези пиеси, които имаме - "Под игото", "Иван Кондарев", ако щете и "Константин Философ", ние спокойно можем да ги представяме като младежко-юношески.

ГОЧО ГОЧЕВ: Става дума за детските утра, старата традиция.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Да.

Но по-важното и по-голямото за нас ще бъде, ако успеем ние да осъществим този репертоар.

Така че аз също приветствувам литературното бюро, главен драматург за огромната работа, която са извършили, и удоволствието, което ни доставя приемането на този репертоар.

За камерната сцена бих искал да кажа това, че ако ние имаме възможност да експериментираме и да рискуваме и то спокойно, мисля, че никой няма нищо да ни каже, на камерната сцена ние освен чисто камерни пиеси, които би трябвало да поставяме, можем да експериментираме всеки друг автор, който ни е интересен, за да направим спектакъл с него. Никаква загуба няма от това.

КРИКОР АЗАРЯН: Аз не искам толкова да направя изказване колкото да изкажа едно пожелание. Изхождайки от себе си например тук много интересни и ценни мисли бяха изказани и хубаво би бил режисьорите и художественото ръководство да имат време да премис

лят тези неща и при един режисьорски съвет примерно на първо време режисьорите да споделят своите предпочитания или пък нови идеи във връзка с изказванията, които бяха направени, за да може на едно по-следващо заседание на художествения съвет да бъде предложена една по-конкретна листа.

Аз мисля, че литературното бюро това е и имало пред вид, когато предлага тука една по-широка листа.

БАНЧО БАНОВ: Точно така.

Искам да кажа само няколко думи. Мисля, че тука нашите гости, т.е. не гости, а хора, които не работят в театъра, много точно усетиха нещата, които вълнуваха литературното бюро по време на неговата работа над репертоара.

Мисля, че проблемът за съвременната българска пиеса става вече кризисен проблем и става кризисен не толкова поради факт че няма пиеси в момента. Аз бих искал да уверя тука колегите, че с мнозина от нашите изтъкнати писатели, за които ние знаем, че могат да напишат пиеси, литературното бюро е водило разговори и трябва да кажа, че тези разговори останаха абсолютно безплодни.

За да не бъда многословен...

ГОЧО ГОЧЕВ: Голословен.

БАНЧО БАНОВ: Многословен, аз ще кажа само че смятам, че вече проблемът за съвременната българска пиеса излиза от възможностите и от сферите на един театър, превръща се в основен литературен проблем и с този проблем аз смятам, че би трябвало може би комитетът да запознае и Съюза на писателите, и респективно секцията на драматурзите, защото това, с което ние разполагаме, не става за работа. Аз го казвам с пълната отговорност на своите думи. А тези, които могат да напишат пиеси, не проявяват абсолютно никакъв интерес към драмописането.

Втор проблем, който искам да поставя само с няколко думи.

Мисля, че съвсем правилно се усети тука, че нашият репертоар е доста тъжен, ако мога така да го нарека, че липсва комедията в тези две години. Ние имаме в настоящия момент една комедия в театъра, но мисля, и сега го виждам, че може би би трябвало да помислим и като от западна драматургия, или нещо друго, да се ориентираме към комедия. Бих искал да предложа да блокираме Ст. Л. Костов за малка сцена - "Комедия без име".

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Комедията е утре в Стара Загора.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Това няма значение.

СЛАВКА СЛАВОВА: Това няма значение.

БАНЧО БАНОВ: Аз не познавам точно каква е тази история. Смятам, че в своя оригинален вид с тази блокада накрая, специално с последното си действие, поне за по-старите хора, които са в нашия театър, тя ще звучи просто, а да не казвам как, не в линията, в която трябва пиесата. И в този си вид тя ще или не ще е една възхвала на един тежък, един черен ден в нашата история - 19 май.

ОБАЖДАТ СЕ: Коя?

БАНЧО БАНОВ: "Комедия без име". И тя налага просто съвършено друго решение на последното действие и на предпоследното действие. Смятам, че в оригинал тази пиеса не би могла да издържи критиката на времето.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Ама ние я нямаме тука.

БАНЧО БАНОВ: Нямаме я. Аз я предлагам.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Ти я предлагаш и в същото време казваш едн какво си!

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Каза за една преработка.

БАНЧО БАНОВ: За една преработка говоря.

Това са моите бележки.

КРИКОР АЗАРЯН: Аз ще направя само една реплика. Взимам

повод от това, което каза др. Банчо Банов, понеже те са много в проблема за новата българска драма, и мисля, че малко по-спектично гледат на нещата, отколкото е в действителност.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Не, аз не гледам скептично.

КРИКОР АЗАРЯН: Според мен, както се установи и по време на прегледа, ние трябва много убедено да говорим, че през последните години особено в българската драматургия има голям разцвет. Тези неща разбира се са относителни. Не може ежедневно да се раждат шекспировци, молиеровци и т.н.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Има негативен герой без да има един позитивен герой, който да му се противопостави така, както е в живота, дори да пострада. Става въпрос за това.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Голям разцвет е пресилено.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Пресмлено е, да.

КРИКОР АЗАРЯН: Може да е пресилено, но понеже имам възможност да следя, при едно сравнение с драматургията и то съвременната на ГДР, на Чехия, на Полша...

ВЛАДИМИР КАРАКАШЕВ: Е ама за това не е разговорът.

КРИКОР АЗАРЯН: Е как да говорим?! Да не би Полша да е по-малка страна! И аз бих казал нещо повече. Според мене именно в една драматургия като полската има по-еднотипни пиеси. За полската драматургия може да се говори, че са по-едностранчиви.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Има една линия, фърватер.

КРИКОР АЗАРЯН: Именно.

Аз мисля, че напоследък и възискателността се увеличи към българската драматургия и това е един положителен факт. И това, че не се играят каквито и да са пиеси само за това, защото са да речем български, това е един положителен факт, който трябва да се отбележи.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Играят се бе, Коко, и такива се играят.

КРИКОР АЗАРЯН: И такива се играят, но се играят по-малко Митко.

Вижте, другари, аз мисля, че когато в годишния репертоар на един театър влиза една нова пиеса, свързана с името на такъв автор като Никола Русев, който е доказал възможностите си на една такава тема, когато влиза дори с въпросителна един автор като Станислав Стратиев...

ЧАВДАР ДОБРЕВ: При него няма въпросителна.

БАНЧО БАНОВ: Няма въпросителна. Тя е сигурна.

КРИКОР АЗАРЯН: Казвам въпросителна, защото вече се дава и като пета пиеса. Но един автор, който от пиеса на пиеса расте и най-вече като се има пред вид последната, аз мисля, че това никак не е скептична картина и отрицателна.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Извинявам се. Тук става дума за един акцент в драматургията, Коко, който липсва.

КРИКОР АЗАРЯН: Аз за това не споря, аз не говоря за това.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: За това става дума, а не за другото.

ГОЧО ГОЧЕВ: И ние се радвахме, когато бяхме в Полша и в Германия хвалеха нашите драми. Няма. Нашата драма обаче е са-тира главно в подем.

КРИКОР АЗАРЯН: Комедиографията.

ГОЧО ГОЧЕВ: Комедиографията. Тя е в подем.

А драмата? Защо нямаме трагедия да речем социалистическа. Защо да няма? Ама трудно.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Бих искал да каже само няколко думи. Явно е, че един проекторепертоарен план да се направи е много трудно, тъй като от една страна виждаме колко много задачи има, а от друга страна призивът е да намалим тези заглавия.

Що се отнася до съвременната българска драматургия, аз мисля, че са справедливи тези забележки не толкова до този план,

който представяме сега, но до това, че ние трябва да работим с автори, за да създават подобен тип пиеси. Както ние, така разбира се и репертоарният отдел на комитета, така и от другите театри в страната. Това е абсолютно правилно и аз мисля, че тази задача в известен смисъл ние не сме я оценили достатъчно.

За съжаление подобни герои създават автори с по-малко творчески възможности сега засега.

От друга страна, добри пиеси, които бяха създадени, като пиесата на Константин Илиев, ние да кажем не я играем в София, никой театър не играе "Драгинко". Пиеса,^{за} която аз лично давам висока оценка, харесвам я.

БАНЧО БАНОВ: И аз също.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Но явно е, че ...

СЛАВКА СЛАНОВА: Тя е трагична.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Да. Но явно е, че подобни пиеси за съжаление се пишат много по-рядко и трябва някакви специални усилия да се полагат в тази насока.

В същото време искам да кажа, че ние сме мислили за образа на комуниста, за тези идеи и така да се каже компенсация правим, защото театралното изкуство внушава своите идеи не винаги примерно чрез хикс - съвременния герой. Даже ако поставим Иван Пейчев в една такава светлина, например на този Добрев му опонира един комунист. Ние имаме един комунист общо взето като Владимир Илич в репертоара си, комунист като Димитров.

ГОЧО ГОЧЕВ: Не става дума за реални хора. /Веселост/

ЧАВДАР ДОБРЕВ: В момента това са драматургични образи. Аз говоря за драматургични образи. Един образ като Иван Кондана борбите рев, който е символна българския комунист.

Т.е. подобна компенсация ние търсим.

Второ, когато говорим за хуманистичното естетическо въз-

питание на нашия народ, ние смятаме, и това е правилно, че примерно една брехтова драматургия използва друг принцип, когато взима персонаж, ако щете даже не винаги положителен, но внушава едни прогресивни идеи. Сега засега ние трябва да възпитаваме хората в едно политическо съзнание, едно морално съзнание, един усет към красота и т.н., т.е. имаме задачи, които ни ги поставя развитото социалистическо общество. И тези задачи, да възпитавам по този начин хората, струва ми се, че един Радичков да кажем със своите притчи, ако щете, учи на едно диалектическо мислене, което е нужно именно на нас, съвременните хора.

Стратиев иска да пише драма и то остро проблемна при нас. Той даже казва дали ще мине. Така поставя въпроса. Ние разбира се гледаме няколко зъби да извадим. /Веселост/

Но тука става въпрос за съвременна тема и естествено ще има един, може би няма да бъде член на партията, но ще бъде един представител на една идея, която е идея на честния човек, идея на чистия човек може би, в известна степен, то съвсем чисти хора няма, но все пак ще защитава една по-справедлива кауза.

И на мене ми се струва, че нашият зрител преценява нещата по-сложно. Ако вземем съветската драматургия, ние играем Разпутин. Аз мисля примерно, че тази старица със своята правда, със своята истина общо взето учи хората на комунизъм. Какво друго е комунизмът, ако не, когато вече сме взели властта, да ги направим хората бих казал с една друга структура на мислене. Това е един много труден, много сложен процес. И тука бих казал не винаги директно въпросите трябва да бъдат поставяни. Макар че, пак повтарям,...

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Понякога и директно трябва да бъдат поставени.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Разбира се. И в това се различаваме. Един

примерно ще ги постави по-директно, друг - по-недиректно и някъде по този път ще намерим истината.

Но като се съгласявам с подобна теза, аз искам да кажа, че въпросът е доста по-сложен. Вие знаете, че сега в момента ги възпитаваме хората бих казал и чрез красотата на един Леонардо. Ние можем да кажем: ама как може, кампания и т.н. Но един образ да кажем на Мона Лиза, ако щете един от апостолите край Христос, също възпитават за една друга кауза съвременния човек и общо взето, както казваше Чехов, човек във всичко трябва да бъде красив, особено човекът на социализма.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Става въпрос за хуманизъм.

ГОЧО ГОЧЕВ: Той като казва апостоли, има пред вид Венко Христов. /Веселост/

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Не, оставете сега.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Сега ние все пак говорим сериозно.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Да. А тука, както виждаме, ние бих казал определено защитаваме тази теза именно за този активен хуманизъм. Аз изброих вече няколко активни хуманисти, които фигурират в нашия репертоар.

Сега вторият въпрос, който аз искам да повдигна, аз лично, макар че предлагаме този репертоар и смятам, че това е абсолютно необходимо, и когато говорех мащабно, аз разбирах именно бих казал възстановяването на правата на това епическо платно върху нашата сцена и това е много справедливо, особено през тези две години.

Аз лично мисля, че наистина това, което каза тука Николай, в известна степен някои от формите бих казал на театралната култура са оцетени в репертоара понастоящем. Един актьор да кажем общо взето трябва през тези две години да изиграе поне една пиеса в стихове. Може би това е Карло Гоци, може би трябва да

е една друга театрална техника да се срещне, защото ние ще минем тези две години и утре ще се окажем, че за някои...

ГОЧО ГОЧЕВ: И такива задачи има.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Да, ... видове на драматургичното творчество ние не сме подготвени. И когато сме поставяли така да се каже резервите си, ние сме имали пред вид, ето тука е др. директор е поставил на най-отговорно място и ние всички приветствуваме тази идея - нашият театър да има една втора сцена, на която да се репетира.. Т.е. ние трябва да имаме един портфейл, защото представите си, че това нещо се реализира. Може би отчасти ще се реализира, но ще се реализира и ние трябва да имаме такава готовност...

ВАСИЛ СТЕФАНОВ: Да играете, не да репетирате.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Да репетираме и да играем. Значи ние трябва да бъдем готови. И в този смисъл тука проблемът за руската и западноевропейската класика наистина изпъква. За това, че да кажем суперпродукциите, ако имаме друга сцена, ние ще трябва и с едно по-камерно бих казал на голяма сцена психологическо изкуство да търсим, защото не само че такива автори има, но и зрителият има нужда от подобни произведения.

И наред с това искам да кажа, че сме търсили мястото на комедията чрез "Гарванът", доколкото е комедия, чрез "Кошниците" на Йордан Радичков, но недостатъчно е застъпена.

Аз не зная какво може да се направи при тези толкова малки възможности поне през тези две години. Но сигурно ще поставим една югославска комедия, което вече доста балансира нещата. Др. директор сигурно ще каже, тя направо ще влезе в репертоара ни не тази, а следващата година, тъй като ние имаме просто договор и трябва да си изпълним тази задача.

Та мисълта ми е тази, че аз като член на този колектив

се обръщам към другаря директор, ако може нашата препоръка на художествения съвет да бъде такава - да ускорим този процес в търсенето на една втора сцена, на която да се репетира и да се играе. На мене ми се струва, че тогава ще имаме една много поцялостна репертоарна политика.

И последното. Ние сме дали за голяма сцена за догодина пет заглавия. Едното почва да се репетира през месец юни - "Покриви". Тя е сравнително не така мащабна пиеса. Ако имаме възможност, едва ли трябва да се отказваме от тези пет заглавия. Поддържам тази теза.

ГОЧО ГОЧЕВ: Написана ли е "Покриви"?

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Ще ни бъде дадена есента. Работи върху нея.

За следващата година, ако имаме възможност да реализираме тези пет или поне шест заглавия, аз мисля, че това е...

ГОЧО ГОЧЕВ: Достатъчно разбира се.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Иначе пак какво ще се окаже? Ще отпадне Карло Гоци, западната класика, единствената ни западноевропейска класика през двете години, руската класика да кажем ще остане, но кое ще отпадне? Димитров ли ще отпадне? Ако Джагаров даде пиесата. Аз ви говоря как са нещата.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Българските заглавия няма да отпаднат. Ще отпаднат другите. Сега имаме две западни, стигат.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Аз лично, макар че сега предлагам този план, не мисля, че да кажем този шанс, че Вие ще поставите Островски, което мисля, че е Вашата тема на живота, това че имаме такъв класик, да изпусхаме пък тази възможност.

Значи тези въпроси просто трябва в най-скоро време преди обсъждането, може би още утре, нашият режисьорски съвет утре ако има възможност...

ОБАЖДАТ СЕ: Не утре, в четвъртък.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Добре, да се съберем и да ги обсъдим тези неща.

Това е.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНО ИЗКАЗВАНЕ

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Аз ще бъда кратък, понеже съм съгласен с високата активност и оценките, които дадоха членовете на художествения съвет на работата на литературното бюро, на принципите, върху които е построен репертоарът, както и на голяма част от заглавията на тази основна насока, върху която е изграден нашият репертоар.

Аз също мисля, че това е един сериозен репертоар, в който ние решаваме ~~както~~ ^{както} задачи не бих казал конюнктурни, но задачи, които са свързани с наши забележителни дати и събития, така и задачи, които решава една голяма драматургия - епична, национална, и което е абсолютно необходимо и наложително за нашия театър.

Веднага искам да кажа, че ние през този сезон реализираме три заглавия от западната драматургия и аз специално не мисля че сме задължени през следващия сезон, пък и през другия, не сме застрашени от такава опасност да изпаднем в някаква ограниченост

Ние, другари, до 7 ноември - тука др. Филипov постави въпроса за организация на изпълнението на тези задачи и аз искам да се опра на това - трябва да осъществим "Шести юли", така да се каже да я свържем с Октомврийската революция, 110-годишнината на Ленин - една важна задача и едно заглавие, което има много актуални аспекти. Театърът има сили да реши задачата.

И веднага искам да обърна внимание на литературното бюро

да мисли за камерната сцена за някаква чисто женска пиеса. Защото така, както режисьорът Енчо Халачев смяташе персонажа, това прави над 40 мъже и само една жена и се опасявам, че на камерната сцена ние няма да можем да поставим друго заглавие, в което има мъжки роли.

Ако ние осъществим тази задача до 7 ноември, това вече на нас ни отваря много сериозно вратите и възможностите да осъществим наистина този голям репертоар. Защо?

Следващото заглавие ще бъде "Под игото". Др. Филипов ще го прави. Ще има достатъчно време да го направи.

"Константин Кирил Философ" няма да бъде масова пиеса. Ако ние успеем да комбинираме "Константин Кирил Философ" с...

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: С "Под игото".

ПРЕДС. ДИКО ФЕЧЕДЖИЕВ: Не с "Под игото". С "Под игото" едва ли ще може. С "Иван Кондарев" да речем. Ако можем с "Под игото" да комбинираме нещо, разбира се. Но това струва ми се е малко рисковано. Но след "Под игото", ако ние можем да направим една комбинация с две заглавия, да направим две успоредни разпределения за голямата сцена, нашата задача ще бъде решена с тези заглавия, които искаме да направим. Това е целта.

И в такъв случай ние задължително трябва да реализираме "Шести юли", "Под игото", "Константин Кирил Философ" - казвам ги по ред - и "Иван Кондарев". Ако получим една съвременна българска пиеса, това е вече работа, която също ще имаме пред вид и ще положим всички усилия, при положение че няма да бъдат много масови пиесата на Станислав Стратиев и "Константин Кирил Философ" струва ми се, че ще бъде възможно да осъществим един такъв репертоар.

Какво искам да кажа аз за българската пиеса?

Другари, откакто аз съм в този театър, непрекъснато се

занимавам и аз с този въпрос освен литературното бюро. Но не споделям възгледа на другаря Азарян, че нашата пиеса е в голям разцвет, българската драматургия. Не споделям този възглед.

Трябва да ви кажа, че аз миналата година прочетох всички пиеси, написани от така да се каже първата фаланга на българската драматургия, включително четох една пиеса на Никола Русев, на Иван Радоев и т.н., но сред тях не се оказа пиеса за този театър

Единственото заглавие, което се оказа за нашия театър, това беше заглавието на Йордан Радичков - както знаете, едно заглавие, което грубо казано не третира най-съвременни проблеми на нашия социалистически живот, от най-близката история, но народопсихология, история близка и т.н. - неща, които не са днешният наш ден.

На тази тема аз съм обезпокоен и правилно беше казано тука в присъствието на др. Васил Стефанов, че трябва да бъде сезиран Съюзът на писателите за това състояние на нашата драматургия и да се види какви допълнителни мерки могат да се вземат.

Но винаги, когато мисля за репертоара, за съвременната пиеса аз изпитвам страх. И нашият театър има повече основание за това от другите театри, защото ние тука не можем да поставим всекиго и всяка пиеса. И всекиго казвам. Аз държа на това и в никакъв случай не съм склонен да правим компромиси за това, че трябва да направим тука българско заглави^е, да правим компромиси с художествени качества. Ние това нещо няма да го правим.

Но ние ще трябва да положим много сериозни усилия с един много близък контакт и конкретна помощ с Никола Русев, със Станислав Стратиев, с Джагаров, с Радичков - четирима автори, които са много сериозни.

Тутакси искам да изкажа своите опасения за заглавието на Йордан Радичков - мой близък приятел, както знаете, защото "Кож-

ниците", доколкото си спомням това, което той ми каза, това е темата как всеки си плете кошницата. /Веселост/

БАНЧО БАНОВ: Той пише две пиеси. Една от двете, другарю Фучеджиев.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Ние утре ще се видим с Йордан, ще ходим в Михайловград и ще говорим...

СЛАВКА СЛАВОВА: По-хубава тема от тази здраве му кажи!

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Славке, аз не съм на същото мнение за този театър. Българската драматургия от какво страда? Страда от липсата на големи идеи. Аз мога да приема едно заглавие като на Иван Радоев, което се играе, много интересно за широката публика, даже гъделичкащо, но не е там работата. Аз съм гледал пиеси, в които се подхвърлят реплики от сцената много актуални - за това, че няма кой да бере нашата царица и студентите и учениците ходят да я берат и т.н., от този род неща. Точно това е конюнктурна драматургия.

Липсват големи идеи в нашата съвременна драматургия и от това ние страдаме. За този театър аз смятам, че е задължително изискването тука да бъдат реализирани произведения, които, другари, се занимават с големите идеи на нашето време - и социалистическо, и в този свят, в който ние живеем.

Но тези неща са трудни. А пък че някой си плете кошницата, че си плетат кошниците, Славке, всичко това е известно. Това е работа на Сатиричния театър, на някой друг театър. Въпреки че аз не знам как ще го направи Йордан едно такова заглавие, какво ще го направи. Не искам да съдя предварително.

Но казвам моята принципна убеденост по отношение на това какъв трябва да бъде съвременният български репертоар на Националния театър и смятам, че съм прав. Пък даже и да не съм съвсем прав, в момента аз имам тука решаващата дума. После като ме няма

друг може да решава по друг начин.

ГОЧО ГОЧЕВ: Тогава може да се разплитат кошниците. /веселост/

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Да.

Другото голямо заглавие, което ние трябва да държим тука както се следва, това е пиесата за Георги Димитров и "Железният светилник" - две заглавия, съществено необходими тука за нас, за нашата сцена, и трябва отдалече да се подготвяме за тях.

Тука някой спомена политически. Политически, но тука и "Железният светилник" и всички други са неща с много висока художествена стойност в нашата национална култура и ние сме задължени да положим усилия за реализацията на тези заглавия.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Голяма литература.

ГОЧО ГОЧЕВ: И много актуални.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: По-ната тъка аз не искам да се протираам.

По камерната сцена не искам да говоря, защото смятам, че е излишно. Във всички случаи ние камерната сцена ще я съобразяваме с една идея - да правим там по-експериментални неща, първо, и второ, с това, което особено в този първи сезон, който ни предстои, което ще ни даде възможност голямата сцена да правим долу с оглед на ангажираност на трупата.

Но в такъв смисъл мисля, че не е излишно да присъствуват тука повече заглавия, за да можем да подбираме.

Другари, аз предлагам в четвъртък в 16 часа, понеже след това ще отсъствам за известно време, режисьорският съвет да се събере с литературното бюро, с тримата другари, да направим един окончателен вариант - това окончателен се съдържа известна относителност - който в петък ще представим на обединение Театър и музика.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Вие трябва да го видите това.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Аз в четвъртък ще бъда. Аз затова казах четвъртък. Ще го направим заедно, ще го представим на обединението, за да бъдем така да се каже в ред и да може^в обединението да запазим някои заглавия, на които ние особено държим. Това е в наш интерес. Тука може малко да понамалим някои неща.

Смятам, че е редно да включим "Еленово царство" на Георги Райчев. Редно е също така и "Чичовци" да включим. А пък каквото сабя покаже. Всичко не е в нашите сили, в нашите възможности. Театърът е нещо, което в много случаи е изложено на малки сътресения. Плановите, които ги градим, имаме вече опит, и както фиксираме датите на премиерите, все се налага нещо да поотложим.

Вероятно идущата година театърът ще пътува до Съветския съюз във връзка с 1981 година. Това също трябва да се има предвид.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ: Това е сигурно.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Това е сигурно. Не е известно дали ще имаме друго излизане, но знаете, че тези излизания в чужбина също така си имат своето съществено значение като една пауза в този ритъм, който ние правим всички усилия да налагаме. Но тези паузи са също в интерес на театъра. Ние не можем да не се показваме на международното поле, особено след сполучливия опит, който имаме от токущо изминалата година.

Смятам, че в заключение можем да кажем, че художественият съвет с допълненията, които бяха направени, с бележките, които режисьорският съвет ще обсъди в четвъртък и ще се съобрази можем да приемем този репертоар за основа на нашата работа през двата следващи сезона.

Има ли някой друг да постави някакви други въпроси?

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Имаше "разни".

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Ако има някой, да постави.

ГОЧО ГОЧЕВ: Славка има.

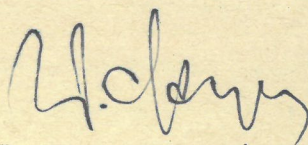
СЛАВКА СЛАНОВА: Майтапят се, но това е много сериозен въпрос. Да не се пуши на художествен съвет.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Славке, и аз не съм пушач. /Веселост/

Закривам заседанието.

/Закрито в 18,20 часа/

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/Д. Фучеджиев/

СТЕНОГРАФ:

/Л. Лазов/